

آذربایجان

آذراوغلی

اڭلداوغول ایستیمیر
وطن.

بالاش آذر اوغلی

الله اوغول ایسته‌یر وطن...

«آذربایجان» روزنامه‌سینین نشریه‌سی

مقدمه

«بپل که، بویونمه بیر شهر نیم منی،
نه آدیم، نه واریم، ثروتیم منی،
فقط یاشاداجاق ملتیم منی،
چونکه منیم گوزوم ملتیمده دیر.»
(ب. آذراوغلی، اردبیل ۱۲۲۴)

آذربایجان کموکراتیک ادبیاتینین یئوچ انکشاف مرحله سینده بالاش
آذراوغلی یارادیجیلیقی اهمیتلی یئر توتماقدادیر. حال حاضردا ۲۰
ایللیک آلولی یارادیجیلیق یولی کچمیش آذراوغلونون شعرلرینده
خلقیمیزین حیات طرزی، آزادلیق مبارزه سی و تاریخی مقدراتیله باغلی
اولان بیر سیرا مهم مسئله لرین آیدین افاده سی واردیر.
اوخوجولار اتقدیم آیدیلن بو کتابچادا آذراوغلونون مختلف ایللرده یاز-
دیغی شعرلریندن بعضی نمونه لر ویریلیمیشدیر. البته، معین نمونه لردن زنگین
یارادیجیلیغا مالک شاعر لر حقیقنده، چوخ زمان لازمینجا دولفون تصور
آلماق اولمور. حتی بیزیم دموکراتیک یازیچیلاریمیزین معین بیر قسیمیندن
فرقلی اولراق، بعضی ضدیتلی و مرکب یارادیجیلیق یولی کچمیش
شاعرلرین اثرلریندن گوتورولموش نمونه لرله تانیش اولدوقنا
اوخوجو یاییبیر، آلدیغی تاثرات ناتمام و بیر طرفلی اولور. چونکه بو
نونه لر اکثر حاللاردا شاعرلرین ان یاخشی اثرلریندن سچیلیر. بئله
حاللاردا شاعری نجه وارسا، ائله جه ده تانیماق ایچون نمونه لر دگیل،
اونون عمومی یارادیجیلیق یولونئی ایزله مکله آیدین نتیجه لره گلیر و
قطعی فکر سویله به بیلرسن.

آخی، بیزیم ائله شاعرلریمیز واردیرکه. اونلار نه قدر تمیز نیتلر، وجدانلی و حتی معصوم طبیعتلی اولسالاردا، بویوک حیات حقیقتلرینه، ئوز خلقینین طالعی و تاریخی مقدراتیله باغلی اولان مسئلهلرین تصویر و ترنمچیسسی سویهسینه چاتانا قدر (اگر بئله خوشبختلیگ نمیب اولارسا) سون درجه چتین، دولانباچ و ضدیتلی یوللا ایره لیله بیرلر. اونلار حقیقت آختاریشلاری زمانی فکر سارسینتیلارینین آغیر عذابلارینا دوزمه لی اولور. معنوی بحرانلار و روحی اضطرابلارین ازیجی اشکنجه لرینه معروض قالیرلار. بعضا رومانتيك خیالین چوخ آلدادیجی شیرین پیچیلتیلارینا ایناناراق، هر جور قورخولی شئیلرین حولی اولدوغی قارانلیق گوشه لرین، معبدلر و اهراملارین، تربهلر و مسجدلرین، خرابالیقلار و قبرستانلیقلارین، ضومعه لرین و مفاره لرین گنج-بو جاقلاریندا یازیق بیر گورکمله وورنوخمالی اولورلار. گاه گوجلی بیر سهیله، گاه دایورغون-یورغون اوجی-بو جاغی گورونمه یین، تفکر سحراسیندا دولاشارکن، اونلار چوخ اوزاقلاردا گورونن ایلقیملارین، خیاللارین آردینجا یوگورورلر. حقیقت آختاریشلارینین شدتلی حرارتی و قیزغین احترامیله قیلر آلولاندیغی بیر زماندا اوزا-قلاردا گوردیکلری انیب قالخان دالغالی ایلقیملاری روحه ساکتلیک، دینجلیک ویره ن شفاف سوتصور ایدهرک، تسکین ایدیجی امیدله ایره لیه جان آتیرلار. لاکن اونلار قان تره باتا-باتا ایره لیله دیگجه ایلقیملاردا شفاف، جوشغون دالغالاری ایله جاذبه دار بیر شکلده انیب قالخان قالغا اوزاقلارا چکیلیرلر؛ یادا آلدادیجی خیال دوداقلاریندا تحریک ایدیجی تبسم، ادالاریندا قیش سویوغی حس ایدیلن اعتناسیز، بونونلا بئله ماوی ئورتوکلی عشوهار کار بیر گوزه ل تک ال ایده-ایده اوزاقلاشیب گنجه نین قارا چادراسینا بورونور. بیزیم رومانتيك شاعرلریمیز ایسه هله ده ئوزونون حقیقت آختاریشلارینا دوام ایده-ایده ایره لیله بیر و بئله لیکله ده ئوز دوغما محیطیندن، قوت آلابیله جگی دوغما زمینن آیری دوشهره ک، عشق، سودا ماجرالارینین دیده رگین اولموش سودا گرزاده لری تک یاد، غریب دیارلارین ناغیل واری بیر سرگردانینا چئوریلیر.

هر بیر خلقین ئوزونه مخصوص حیات یولوندا موجود اولان و ئوز قوه سینی بو حیاتدان آلان بیر رومانتيك ایله، خلقی حقیقی خوشبختلیگ، فراوانلیق و هر جوره نعمتلرله دولی آزاد گله جگه روحلاندیران بیر رومانتيك ایله دگیل، خیالپرستلیک، هوا-هوس و یانلیش تلقینلر روما-

نتيكاسيله باغلى اولدوقدا ئوز شيرين خيالىنين آجى آلدائيشلارينين
 محكومى تك جزالانائين دوزولمز فاجعه سوده بورادان باشلانير...
 ايلقىملار و خيالى گوزه لليكلىر آردينجا يوگوره ركن، او، بعضاده
 تائيماديفى يئرلرده سرت، كچيلمز قايلارلا باش-باشا گلير. مقابلينى
 كسن بوسرت و كچيلمز قايلارلاپ سوق طبيعى ايله اولسادا ايستر-ايسته مر
 اونى دايانماغا، هم معين قدر دىنجلمك، هم ده ياخشى-ياخشى دوشونوب
 كچيد يوللارى آختارماغا و ادار ايدير. بوزمان اونون يورغون وجودونى
 ائله بير عطالت بورويوركه، اوستونه بير تيجى و حشى هجوم ايتسه و
 اونى شيرين حقيقت آرزولار يلا بير ليكده ديديب پارچالاسا بئله اوتورس
 دوغى يئردن ترپنمگه حوصله سى چاتمير. اوندا درحال باشقانوع خوليالار.
 عطالتين پرورش ايتديكى خوليالار باش قالديرير. اونون اوزه ريئنه
 سرمر بدنلى، زرین قانادلى افسانه وى ملكلر اوچوشدوغى حالدا، وقتيله
 حقيقت آختاريشلارى هوسيله چيرپنان قلبينه درين، سارسيديجى بير
 دوشگونلوك، خسته بير بدبين ليك حاكم اولور... اگراو، بير زمان اجتماعى حياتين
 فيرطينالى تلاطملى و ياخوشبخت تصادفلر نتيجه سينده بيرتهر خيالىن بو
 مدھش اودهاسينين قارانفسيندن قورتايرسا و ئوزى ده آختاريشلاريندا
 عنادجبل خاصيت صاحبي ايسه، يئنه ده ناغىملار يميزدا اولدوغى كيمى بيرتهر
 طلسماتى سينديرير، سحرلى قلاچهنين زنجيرلى دوستاق خاناسيندان و
 وقتيله آغزينا زوربا بير دگيرمان داشى قاپانميش، چورونتى و رطوبت
 قوخوسى ويره ن قارائلىق قويوسوندان نجات تاپير. ان نهايت اوزون مدت
 ييخيليب دوردوقدان سونرا پواتيك استعداد فريادينا يتيشه رهك، اونون
 اليندن ياپيشديغيندان اصل حقيقته چاتير، نه قدر گنج اولسادا اونى
 يتيره ن دوغما خلقين، آب هواسيله پرورش تاپديغى دوغما وطنين طالعينى
 دوشونور، هانسى بويوك ايده يالارين اونون حياتى ايچون ضرورى
 اولدوغونى درك ايتمگه باشلايير. بئله ليكله، اونون ياراديجى يولوندا
 ئوزونونده تاسفله خاطر لاديفى چاشقينلىقلارين، آلداديجى خوليالارين هر
 حالدا درين ايزلى قالير، تميز صنعتكار وجدانيندا ايسه بعضا چتين-
 ليكله سيلينيب تميزلنه بيلن لكه لر گورونور...

لاكن بيزيم ائله شاعر لريميز واركه، اونلار بئله ضديتلى، دولانجاج
 يوللار كچمه دن خلق حركاتينين فيرطينالى ايللرينده يازماق، ئوزى ده
 نه دن يازماق ضرورتينى درك ايتميش و يانار اوره كله قلم گوتورموشلر.

حرکات دالعالاری اونلاری اوخشادیقجا، سینهلری ده الهاملا قابارمیش،
 غلامکار حیات معلملری خلقین آیلدیجی سسینی دینله بهرک، باچار-
 یقلاری، قوهلری چاتدیقجا خلقین ایستهک و آرزولارینی ترنم ایتمگه
 چالیشمیشلار. بودا اونلاری بیرچوخ جهتن کور-کورانه تفکرو یارا-
 دیجیلیق دیاریندا دولاشماق، اوزون مدت ایلمقیملار آردینجا یوگورمک
 عذابیندان قورتارمیشدیر. اونلارین یارادیجیلیغیندا نه قدر قصورلی فکر
 ساده لوح لیکلری، صنعتکارلیق چاتیشمامازلیقلاری اولساذا، ابتدائی لیکن
 عالیه دوغری جرئتلی یوکسلیش خطی واردیر.

بیزهله ایلمک یارادیجیلیق دورونده همین شاعرلرین اکثرینی چوخ
 کچمه دن بیرالینده تفنگ او بیری الینده قلم، یا خود قلمو تفنگله یاناشی
 جوشغون سینه سی اوزه رینده تللی ساز اولدوغی حالدا ملی آزادلیق مبار-
 زه سینین جبهه لرینده گوروروک. بیله شاعرلری، اونلارین اثرلریندن
 آیینمیش، حتی ان جزئی نمونه لرله ده تانییر و بونلارا استنادا اونلارین
 عمومی یارادیجیلیق یولی حقیقنده آغیز دولوسی دانیشا بیلمیرسن. بیزیم
 ادبیاتیمیزین بوقبیل شاعرلرینین ان گورکم ملی لریندن بیری بالاش آذر-
 اوغلی دیر.

بالاش آذراوغلی یارادیجیلیغیندا ائله پارلاق واحتوا ایدیجی
 جهتلر واردیرکه، بونلاردا دموکراتیک ادبیاتیمیزین بیرسیرا یاخشی
 خصوصیتلرینی قاباریق شکلده گورمک ممکن دور. آذراوغلونون هله ۱۲۲۰-
 نجی ایلده یازدیغی ایلمک شعرلریندن بیرینده؛

من نه شاه، من نه سلطان، نه یاراشیق، نه زینت،
 نه افسانه، نه ملک، نه سرای، نه سلطنت...
 ... نه پیمانہ، نه ساقی، نه شراب شاعریم،
 آزادلیغین جارچیسی انقلاب شاعریم!
 ... نه عاجز بیر بنده ایم، نه ساتیلیمش بیر قولام،
 نه سرای مداحی بام درگاهلاردان قولام،
 من ائل لرین اوغلو یام، ائل لر بویوت مو ش منی،
 شعریم ائل دن آلی بدیر بو الهامی، قوه نی،
 من نه شمع، نه پروانه، نه رباب شاعریم،
 آزادلیغین جارچیسی انقلاب شاعریم!

سديلميش و غرورلا سله ن بوسوزلرده دموكراتيك ادبياتيميزين
 ينى استقامتى چوخ آشكار افاده ايديليردى.
 آذربايجان خلقينين مى آزادلىق و دموكراتيك حقوقلار اوغرونداكى
 مبارزه سى آذراوغلى ياراديجيليفينين اساس موضوعودور. او، هانسى
 بير مسئله دن دانشرما-دانشسين، نهيه مراجعت ايديرسه ايتسين اوندا
 خلقين آزادلىق مبارزه سى ويا حيات محروميتلرينين بديعى افاده سيني
 آختارير. شاعر خلق غرورينى افاده ايده ن قارتاللى داغلارا، باشى آغ
 ئورپكلى عظمتلى ساوالانا وياساكت، آغير گور كملئ سهنده، ائله، اوبايا،
 شهرلره، شيخ صفى و خطائينى قوينونا آل ميش اردبيله، وطنين دوگونز قلبى
 اولان تبريزه، يا شفاويريجى داغ بولاقلاريندا، بعضا توتغون لال آخان،
 بعضا گوكره ييب جوشان چايلارا، يادا هر طرفى سكوته غرق ايت ميش
 ظلمتلى گنجه يه و يامهتاب آيا، سحر آچيليشيندان خبر ويره ن دان اولدوزونا،
 قيزيل ساچلى گونشه، يا خود ايلك بهار چاغى سمانى بوروموش قارا
 گئيملى بولوتلارا، ايله جه ده قيش يوخوسوندان تئز اويا نيميش قره نفيله،
 يازيق ادا ايله باشينى چيكنينه قويان عطرلى بنفشه يه، اوره گى داغلى
 لاله و هر جور ياراشيقلى طبيعت منظره لرينه نظر سالد يقدادا، معصوم بير
 كوربه يه، حتى ئوزبالالاريندا، سئوگيلينه، دوست تائيشلاريندا، سلاح و قلم
 يولداشلاريندا مراجعت ايتديكده ده خلقينى، اونون آزادلىق مبارزه سيني
 دوشونور.

آذراوغلونون بو كتابچادا كئى شعرلرينده وطن محبتى، مبارزه يه
 چاغيريشن، مى آزادلىق حركاتينين دوام ايده ن ئولمز عنعنه لرينين ترنمى
 داها آرتيق دقتى جلب ايدير.

شاعرين ۱۲۲۵-۱۲۲۱-نجى ايللرده كئى ياراديجيلىق فعاليتينى
 سجه لنديره ن «آرزو»، «ستسن»، «گل سين»، «تبريز»، «چاغيريشن»،
 «مزده بير عسگر كيمى»، «گوج ملتيمده دير»، «ايندى نه بين وار» و ساير
 شهرلى وطنپرورليك و مبارزه يه چاغيريش روخوندا دير. آذربايجاندا
 خلق حركاتينين يوكسليشى ايللرينده يازيلميش «آرزو» شعرينده
 (۱۲۲۱) مينلرله فداكار جوانلارين اوره ك آرزوسى، اگيلمز ليگى، ميدان
 اوخويوجئى غرورى ترنم ايديلير. كيچيك حجملى بو شعر صنعتكارانه
 ياراديلميش ائله جانلى بير لوحه تاثيرى باغميشلايركه، اوندا اوزون
 مدت سيخينتيلار چك ميش، عزت نفسى، تحقير ايديلميش، روزگار ين هر جور

آمانسیر فیرطیناسینا سینه گره رک وطن سرحدینون کشیکجیسی طرلان
باغیشلی بیرقدائینین تونج صورتینی کورمک اولار؛

...دورایدیم سرحده الیمده تفنگ
قارانلیق گئجهده بیرمایاق کیمی،
زمانلار کچیرمیش قارلی داغ کیمی
ئوپهیدی سینهمی یئلر هر سحر،
آخایدی قلبیمه گلگون شفقلم.
گونشین رنگیندن آلایدیم مین رنگ،
قارانلیق گئجهنین قارا قلبینه.
طرلان باغیشلاریم آخیب کئچئیدی،
سسیم بولوتلاری یاخیب کئچئیدی.

وطنه خطابا یازیلیمیش «سنسن» شعرینده (۱۳۲۴) آناقوجاغیندان دا
مهربان اولان دوغما یوردون روح اوخشیایان مونسرلیگی، توخونولماز
مقدسلیگی ان صمیمی افاده لرله ترنم ایدیلیر. وطن مفهومون احاطه
ایتدیگی بیرسیرا حساس نقطه لره توخونولور؛

ای اودلار وطنی، اودلار تورپاغی
آنامین مهربان قوجاغی سنسن.
گزمده دنیانی من دیار-دیوار،
ینده عمرومون نوراغی سنسن...
سپخسادا نه قدر روزگار منی،
یاندیریب یاخسادا انتظار منی،
بوغماز، فیرطینالار، دریالار منی،
آغیر گونلریمین دایاغی سنسن.

دیاربهدیار غربت ائللرده گزه نلرین سون سیغیناچاق یئری، نسکیللیق
قلبیین راحتلیک تاپاچاغی مکان وطندیر. وطن، مبارز اوغوللارینین
چتینده، دارگونده قدرتلی آرخاسیدیر؛ وطن سوز صنعتکارلارینین الهام
منبعیدیر، شعر مصراعلارینداکی ان نجیب دوینغولارین، علوی محبتین، فدا-
کارلیق و متانتین قاینار سرچشمه سیدیر؛ انسان وطنله یوکسله بیلر؛ هر

بیر شخصین شرفی ده. شهرت ومنلیگی ده وطنله باغلیدیر. آذر اوغلونون
 بیرچوخ شعرلری کیمی. «سنسن» شعرلری ده بئله بیر تاثرات او یادییر.
 کتابچایا داخل ای دیلمیش «وطن محبتی». «آذربایجان». «وطن
 حسرتی». «بولوتلار». «آیریلیق» شعرلری ده «سنسن» قبیللی شعر-
 لردندیر و اونلارین آراسیندا دوشونوروجی معنایا خینلیغی واردیر اگر «سنسن»
 قبیللی شعرلر آذربایجاندا ملی آزادلیق مبارزه سینین گوجلندیگی و
 دموکراتیک خلق حکومتینین یارادیلیغی و قتلرده یازیلیمیشسا، او بیریلر
 حرکتین قارشیمی آلیندیغی و اونون بیرچوخ اشتراکچیلارینا وحشی
 اصوللارلا دیوان توتولدو قدان سونراکی ایلمرده قلمه آلمیشدیر.
 بونا گوره ده بو شعرلرده وطن حقیقده کی دوشونوروجی. سفربر ایدیجی.
 خلق دشمنلرینه نفرت او یادیجی ممراعلارلا بیرلیکده آیریلیق حسرتی
 وانتظارین سارسیدیجی معنوی غذا بلاری دا کسگین بو یالارلا عکس
 اولونموشدور.

وطنین بهار طراوتی ساچان جماللی رونقینین آمانسیز طوفان و
 بورانلارا معروض قالماسی، غضبلی نفرتله بیرلیکده درین بیر حزن،
 ایلیکلره ایشله یین کدرلده اوخشانیلیر؛

عرومون گنجلیگی بیرچیچک اولدی.
 وقتسبز طوفانلارین اینده مولدی.
 قانونلار باغلادی قولوما زنجیر.
 منی آیردی لار دوغما ائلیمن.
 ئوزومده بیلمه دیم گناهیم نه دیر.
 فقط دیدیلرکه، مقصرم من.
 داددیم زمانه نین هر محنتینن.
 سنین خاطر نچین وطن، ای وطن!

البته، بونلار موقتی مظلوبیتین آجی خاطر اتی تاثیر ایله یارانان
 آجی شکایتلر و یا خلق با یاتیلاریندان جلا سینتی آن آغیلار دگیلدیر. بونلار.
 وطنی وحشی اشغالا معروض قالمیش. اونون مبارز اوغللارینین باشینا
 اولما زین مصیبتلری کلمیش ان نجیب دویفولاری تحقیر ای دیلمیش بیر
 شاعرین عصیانکار قلبینین آجی حقیقتلر قارشیسیندا کی لاید اعترافیدیر.

بوائله بيرا عتر ادير كه، اونى گيزلتمك ئوز قلوبينه. عقیده سهپنه خيانت ايتمك
قدر اكراه اويادي جيدير. شاعر حقلی اولاراق بازيير؛

ديمه بين؛— بونلار كه، بير خاطر ادير.
يوخ، منيم عمر و مدور، بوبير حيا تدير.
اونون هر سطرينده اورهك قانيم وار.
گونول دینجلمه بير اونى آنماسا.

شاعر خلقين آزادلىق حرکاتينين، وطنپرور اوغوللار تينين معروض قالدیقلارى
توك اورپرديجى مدهش فاکتارلاردان سارسيلسادا، اضطراب هونگورتو—
لرينى، حسله، فیرطيناسيننى، عكس ايدهن مصراعلاردان چکينير. کئچميشين
عنادلى مبارزه گونلرينى خاطرلادير و وطنين آزاد گونونه بسله نيلن
شکسيز اينام و آرزولارين ترنمينه اوستونلوك ويرير؛

آتامين سنگرى مزارى اولدى،
اوستونه بير قيريق کرپيچ قويولدى.
دوستلارى سونگويله قازدى «مجاهد»
منيمده «فدائى» قالاچاق آديم.
ماباحكى دوگوته اولماسام شاهد.
باشقا بير آديلهينه اولاديم
اوگون ووروشاچاق... بيلبو ظلمتن
سنى قورتاراچاق، وطن، اي وطن!

مبالغه سيز ديمك لازمدير كه، آذر اوغلى شعرينه كيم داها دريندن،
داها حساس ياناشارسا، اوندا چوخ زمان فورما و مضمون داخلىنه
سيفيشمايان بيروسعت و درينليك گوره چكدير.

آذر اوغلونون مکتوب فورماسيندا يازديغى بيرسيرا شعرلرينده
(اوجمله دن «ايلك مکتوب»، «عاشق حسينه مکتوب» وسايره ده) بير
طرفدن وطن حسرتى، موقتى مغلوبيتين اضطرابلارى، ديگر طرفندن
خلقين آزادلىق گونونه درين اينام، ينيلمزليك ويورولماز مبارزه عزمى
بديعى افاده سيني تاپميشدير.

بو جهتن «ايلك مکتوب» آدلى پوئهما، خصوصيله ماراقليدير.
اثرين فورماسى ائله دير كه، بورا داشاعر ئوزى ده بلا واسطه اشتراك ايدير،

ياخين آدمالارى، عائله عضولرى تك تصوير ايتديكى آدمالارلا بيريلىكده دردلرينى بولوشدورور. بو كيچيك عائله نين حياتى تمثاليندا آذربايجانداكى مينلرله عايله لرین حسرت و انتظارين آجيسيله دولى اضطرابلى حياتينين بيرسيرا جهتلرينين عموميلشديريلمه سینه جهن ايديلميشدير.

پوئه مادا معين قدر سجيه لرى ايدينلاشان صورتلر، شاعر، آزياشلى قيز سولماز، آغ ساچلى، فيل اوره كلى قوجامان بابا ودايما اللرى دعادا اولان، گوزلرى حسرت ياشيلا دولى آغ بيرچك ننه دير. علاقه و مناسيتلر ايكي مكتوب اساسيندا بيرينجى شخصين دليله سويله نيلن احوالاتدا آشكارا چيخاريلير. بونا گوره ده اثرين فورما وقورولوشى چوخ ساده دير. ووروش جبهه سيندن آيريلديقدان سونرا تفنگى قلمله عوض ايتميش شاعر هيجانلى آيريليفين آغير عذابلارينا دوزه رك آزادلىق گونونون امريله، بيرگون خلقينين بهارمژده چيسى اولاييله جگى تك شرفلى بير ايشين آرزوسيله ياشاير... آزياشلى سولماز هله بلكده ايكن آتادان محروم اولموشدور. اثرده اونون اوشاقلىق دويغولارينا اويغون سيخينتيلمى وضعيتى چوخ تاثيرلى ويريلىميشدير. بئله كه، سولماز آتاهقينده يالنيز قلب آغريديجى سوزلر، شيرين ناغيلا اوخشايمان روايتلر ايشتميشدير. ئوز بالالاريله گزمكه چيخان، ئوزبالالارينا تزه پالتار، بايرامليلقلار آلان آتالارى گورديكده قيزين اوره گيندن قارا قانلار كچير. اونون كيچيك اوشاق قلبى دوزولمز آغريلارلا چيربينير. خياللى گونوزى كدرلى آخشاملا عوض اولدوقدا، گئجه يوخوسوندا گوروركه، آتاسى اونادا تزه پالتار، بايرامليلقلار آلميشدير. بودوراليندن توتاراق گزمكه آپايرير... لکن شيرين يوخى باشا چاتديقدا واونى گوزونون آغير انتظار دقيقه لرى تعقيب ايتديكده آتاسيزلىق حسرتى معصوم بالانين روحى عذابلاريني داهادا شدتلنديريير. بو وقتسيز سيخينتيلار دالغين گوركملى بو حساس قيزى آزقالا معنوى شكسته چئويرميشدير. او، ايکينجى درس ايلهنده آرتيق مکتبنده امتناع ايدير:

ايكى آياغيني ديره ييب يئره
ديدىمن گئتميرم ايودن هئچ يئره
ياديمدا قالمايير نه سوز، نه يازى...

اثرده کوچ قوجا بابا ایسه حیاتین هر جور عذابلارینی چکمیش. دوزولمز کدروغم فیرطیناسینی سینه سینده گزدره رک شکایتیه دیل آچما- میش. دایما کارا کلمکه. خبرلی اولماغا چالیشمیش خوش امیدلی آتا بابالاریمیزین یاخشی خصوصیتلرینی داشییر. بئله که:

ساکت بیر دریادیر اودینمز بابا-
وقتسیز دالغانماز مین ایلده قالسا...

قوجا ننه تسلینی روحا ساکتلیک کتیره ن دعالار و گوز یاشلاریندا آختاران، هامییا تانیش مهربان قادینلاردان بیریدیر. تاسف که، اثر ضعیف ونصیحت آمیز بیر سونلوقلا بیتیمیشدیر. اثر مهم مسئله یه حصر ایدیلسه ده بیر قدر تله سیک ایشلنمیشدیر.

آذراوغلونون ئوز سلیس لیگی، بلور پارلیتسی، و آخیجی لیغی ایله فرقله نن اکثر شعرلرینین همده اوره که یاتان لایلاتک روح اوخشیان صمیمی، دوغما بیر آهنگی واردیر. بو آهنگ ئوز قدرتینی هر جور چتین- لیک و تضییقلره دوزرک، معنوی بوتوولوگوننی، صداقت، دوستلوق و فداکارلیقلا دولی اولان بیر معنوی بوتوولوگوننی قوروموش آذربایجان طبیعتیندن آلیر. بوائله بیر طبیعتدیر که، عظمتلی ساوالان داغینین، بو، دوشوندن آب حیات چشمه سی آخان فسونکار داغین قوینوندا پرورش تاپمیش سون درجه گوزه ل، هئج بیر رسام الینین چکمکه قادر اولما دیغی عصمتلی، یاناقلاری آلیشیب یانان آلا گوز قیزیلباش قیزی تک هر جور منعی بزه ک-دوزه کلردن، بویالاردان اوزاقدیر. آذراوغلی بئله بیر طبیعتی نجه وارسا ائله جه ده دویور وترنم ایدیر که، بودا حقیقی خلقیلرین اونون شعرلرینده نه قدر گوجللی و آیریلماز بیر خصوصیت اولدوغوننی گوستریر.

بالاش شعرینده اولان داها بیر گوجلوی خصوصیتی ده آزدا اولساقید ایتمه مک اولماز. بودا اونون قلمه آلدیغی وضعیت و حادثه لرله، آداملارین حیاتیله محکم، عضوی صورتده باغلی لیقیندان ایره لی گلن بیر خصوصیتدیر. بیر چوخ هومانیتست صنعتکارلار اولموشدور که، اونلار ئوزلری نه کیمی وضعیتده یاشاسالاردا زحمتکش آداملارین، فلاکت زده لرین، سویغون وتالانا معروض قالمیش خلقلرین اضطراب و درد لرینی ئوز

لرینین، ئوزدوغما خلقلرینین دردلری قدر یاخیندان دویموش و تصویر ایتیشلر، یازیرلارکه، بالزاک نسبتا فراوان یاشارمیش، چوخ یاخشی کئیینرمیش، گزه‌نده الینه قیزیلا توتولموش تعلیم آغاجی آلامیش. لاکن او، کوچه سکیمی ایلله گنده رکن قولی یرتیق بیر آدمی گوره‌نده ئوزوننی اونون یئرینده ائله جانلی حس ایده‌رمیش‌که، غیر اختیاری اولاراق قولونداکجه بیرتیغی ئورتمکه چالیشارمیش. البته بیز بئله یازیچیلاریندا مقدس هومانست دوغولاری، عالیجناب انسانی قلبلری مقابله‌نده حرمتله باش اگیریک.

لاکن، بالاش آذراوغلی آذربایجان خلقینین آزادلیق مبارزه‌سینی ویا فاجعه‌لی وضعیتینی نه هومانیزم خاطرینه تصویر ایدیر، نه‌ده او، کناربیر مشاهده‌چی‌دیر. او، تصویر ایتدیگی ایستر فرحلی، ایستر سه‌ده حزلی حادثه‌لرین ئوزی‌ده بلاواسطه اشتراکچیسیدیر. او، ئوز حیاتله، ئوز طالیه‌باغلی اولدوغی آدمیلاری تصویر ایده‌رکن، ئوزی‌ده اونلارلابیرلیکده کدرله‌نیر و سئوینج دویر. او، اصلینده ئوز حیاتینین مختلف جهت‌لرینی تصویر ایدن بیر خاطره‌نویس شاعر‌دیر. او، اونیکی توتو تصویر اصولوندان اوزاقدیر. اما بوجهت اونون شعرلرینین بدیعی کیفیتینی آزالدان نه‌اینکه نقصانا چئوریلیمیر، عکسینه اونلارین مزیتینی بیر آزدا آرتیریر. اونلارا سمبلیک و دوغمالیق خصوصیتی ویریر. اصلینده آذراوغلی شعرینین نفوذ ایدیجی لیگنین ساری‌ده بوندادیر.

آذراوغلی یارادیجیلیغینین دیگر جهت‌لریندن، ائله‌جه‌ده اونون شعر دیلی، اوبرازلی فکر خصوصیتلری، ائله‌جه‌ده طبیعت منظره‌لرینی تصویر و تجسم اصولوندان اطرافلی بحث ایتمک اولار.

آذر اوغنون شعر دیلی ئوز سلیم لیگی و جانلی لیغی ایلله فرقله‌نیر. بونوندا نتیجه‌سینده اونون بعضا چوخ معنالی، دوشونوروجی اولان اوبرازلی فکر وافاده‌لرینده ایلدیریم ایتی لیگی دویدور. آشاغیداکی پارچایا دقت ایتدیکه بوجهتی آیدین گورمک ممکن‌دور:

بوائل هرچتینه، دارا دوشنده
هئج دیلسیز گویلره ان آچما میشدیر.
هله یالوار ماییب بیر قولام کیمی،
کیمه‌نین ئونونده دیل آچما میشدیر.

گلزارا بنزهین بویشر. بوتورپاق
 یاغیلار الینده گل آچمامیشدیر.
 سئومه‌میش ازلدن یادلاری یوردوم،
 اونلارا سرینئی ائل آچمامیشدیر.
 خلق ئوز دوگونونئی، تک ئوزی آچمیش
 نه تانری، نه پارا-پول آچمامیشدیر.
 وطن گردابلاردا بوغولان زمان
 یابابک قورتارمیش، یادا ستارخان.

آذربایجان خلقینین توکنمز سوز خزینه‌سی واردیر. بو خزینه‌ده
 ئوز الوانلیغی آلماس محکم‌لیگی، قیزیل الاستیک‌لیگی ایله فرقله‌نن و
 دنیا‌دا موجود اولان ان نادر اشیایا، چوخ آز تاپیلان جواهرات و اینجیلره،
 افسانه‌وی دریای نورلارا هر آددیمدا تصادف ایتمک اولور. نسیمینین،
 کئورینین، حبیبی‌وشاه خطائینین، داهی‌سوز اوستاسی فضولینین ارثی‌ده
 بو خزینه‌نین نادر جواهرات‌بلا بزه‌نیلدیگیندن سحرلی بیرقوه‌ایله قلبلره
 یول آچمیش، حاکم اولموشدور.

دموکراتیک پویه‌زیامیزدا ئوز انکشاف مرحله‌لرینده، معلوم اجتما-
 هی -تاریخی سببلره گوره اوزون زماندان بری دیلیمیزه سوخولموش
 هر جور یابانچی تاثیرلردن، خصوصیله عرب، فارس سوزلرینین غلیط
 لیک، آنلاشیلماز لیق و مرکب‌لیک یارادان، آذربایجان شعرینین بدیع‌لیکینه،
 آیدین‌لیغی و آخیجی‌لیغینا ضرر و وران تاثیرلردن یاخا قورتارماغا چا-
 لیشمیشدیر. ئوز جلاسینی اساس اعتباریله خلق بایاتیلاری و عاشق
 یارادیجی‌لیغیندان آن آذراوغلی شعرینده بویابانچی تاثیرین نه درجه‌ده
 آز اولدوغونئی بیلمک ایچون «لایلا» شعریندن کتیردیگمیز آشاغیداکئی
 مثال تمایله کفایت ایده‌ردی:

رحمین گل‌سین آنانا سینه‌سیندن داغ‌لیدیر.
 لایلا چالا بیلمرم چونکه دیلیم باغ‌لیدیر.
 قاپیمیزدا پاسبان،
 داها دگیشمیش زمان.
 آنالارین آهیندان
 قارا گئیمیش آسمان.

باغیم، باغچام، گلشنیم، عمروم-گونوم، یات، بالا.
 یات باشینا دولانیم، یات، مزدونوم، یات بالا.
 بیلمیرم، نه لر کچیر او کوربه اوره گیندن.
 چابالاینب چیخیرسان هر آخشام بله گیندن.
 قیرماقمی ایسته ییرسن اینهلری بیله گیندن؟
 چولاق اولایدی الیم.
 سن تک دگیلسن گلوم.
 ائلین قولی باغلیدیر.
 عرشه چیخیبیدیر ظلوم!
 کاش دشمن باغلاماسین قوللاریننی، آی بالا.
 کاش طوفانلار کسمه سین یوللاریننی، آی بالا.

آذراوغلونون بو اورژینال شعرینده بدیعی صنعتکارلیغا عاید نه دیسن
 واردیر. شعر مصراعلارینداکی لایلا آهنکیندن توتמוש، افاده لرینده کی
 کسرلی لیکه، توتارلی لبقاقر اورکه ایشله ییر. اوخوجی محکوم وضعیتده
 یاشایان آنانین، اسارتین دیر قفسینده حیاتا گوز آچان کوربه نین آغیر
 حالینو بوتون آجیسی ایله دریندن دویا بیلیر.
 آذراوغلینین بیرسیرا طبیعت منظره لریده قوتلی رسام الیه یاراده
 یلمیش جانلی تابلولاری خاطرلادیر. بو اثرلرده کی افاده وئه پیتت لرین.
 تشبیه و استعاره لرین پارلاقلیغی شاعرین سوزلره اولان پوئه تک
 حساسلیغیننی و خلق دیلی خزینه سینه یول تاپدیغینا ثبوت ایدیر. بوجه تن
 آشاغیداکی پارچایا دقت ایده ک:

گئجه ساکت، گئجه لال.
 اطراف سکوت ایچینده.
 گویون اطلس دونوندا.
 گوموش رنگلی نچه خال
 اوزور بولوت ایچینده...
 گئجه ساکت، گئجه لال.
 گئجه بشیکده گولن
 بیر اوشاغی آندیریر.
 کیزین ساغ چیگنینه

سانجیلیب قالمیش هلال
بیر اوراغی آندیریر...

آذر اوغلونون کتابچایا داخل ایدیلیمیش و مبارزه‌یه چاغیریش
آهنکینین قوتیله فرقله‌نن ایکی اثری‌ده اهمیتلی‌دیر. بونلاردان بیری
محمد رضاشاه آدینا یازیلیمیش «آچیق مکتوب». او بیریسی «ائله‌اوغول
ایسته‌بیر وطن...» اثریدیر. هر ایکی اثر حال-حاضردا قارشیدا دوران
اولدوقجا مهم مسئله‌لره؛ ایراندا عبرتلی و حتمی بیر سقوط عرفه‌سینده
اولان شاهلیق اصول-اداره‌سینین چوروکلوگوننی آشکارا چیخارماق و
تحقیق‌لی مستملکه رژیمین داغیلدیغی بیر زماندا خلقین قاباقجیل
اوغوللارینین آییق گوزلرله، هر جور آلدادیجی اینجه‌لیکلی سؤجه‌بیلن
نظرلرله ملی آزادلیق مبارزه‌سی جبهه‌لرینده چتین امتحانلارا، آمانسیر
و وروشا حاضر اولماق عزمیننی صنعتکارانه بیر صورتده نمایش ایتن-
یرمگه حصر ایدیلیمیشدیر. سربست شعرین پوبلیسیستیکا آهنگیله یازیلیمیش
«آچیق مکتوب» عموم ایران زحمتکش‌لرینین فداکار، قاباقجیل اوغوللارینین
حریص بیر تیجیلیقلا قانینی توکدوره‌ن محمد رضاشاه و اونون آلچاق‌ال‌آلتیلا-
رینین خیانت و جنایتکارلیقلا دولی اولان ریاکار عمللری اوزوندن ظاهری
زلی پرده‌لری قالدیریب کنارا توللایان تاریخی برسنددیر، محکوم ایدیجی
اتهامنامه‌دیر:

آچیق دی،

شریکلی نهیی وار بو ئولکده

شاه نسلین...

خرابه‌سیندن داغ یارانان اردبیلین.

کولی گویه قالخیر تبریزین.

اورمیه آنانین جهیزیمیدیر

آتان سالدیریب ئوز آدینا...

انزه‌لی پهلوی اولدی، بلکه میراث قالا اولادینا...

...بیغ‌آپار

بو ئولكەدە شاھ نسلینین
نە میراثی وار.
اونسوزدا قەصری، دار آغاجینی بیخیب،
موزەبە و پیرەجەبیک تخت تاجینە.

لاکن «آچیق مکتوبدا» پوبلیسیستیک آھنکین اوستونلوگی اونون
بدیعیلیگینە ضرر وورموشدور. اوھاراداکی، ئوزشاعر طبیعتینە صادق
قالیر، حادثەلرین ویا سیاسی مسئلەلرین اوبرازلی افادەسینە چالیشیر.
ئوزخاصیتینە اویغون تمکینی گوزلەبەرەك چیلپاق فکردن اوزاقلاشیرسا،
بدیعی جەھتن بیتکین اثرلر یارادیر، بوتون ایچون «ائلە اوغول ایستدیر
وطن...» شعری یاخشى بیر مثال دیر.

«ائلە اوغول ایستدیر وطن...» شعری تکجە آذر اوغلی یارا-
دیجیلیغینین دگیل، عمومیلە دموکراتیک ادبیاتیمیزین حسلر فیرطیناسیلا
دولی اولان ئولمز صنعت اثرلریندن بیریدیر. بونوی یالنیز ائلە شاعر،
یازا بیلرکە، اونون منسوب اولدوغی تالانتلی خلق ھرجور ملی حقوقدان
محرومدور. مدنیتی، ثروت و وارلیغی وحشی استیلا یا معروض قالمیشدیر.
بوائلە بیرخلقدیرکە، امید نظرلریلە باخدیغی بالالاری ایچون نەبیرمنف
ئوز دیلیندە مکتبینی قویورلار اولسون، نەدە شکایت و دردینی عکس
ایدەبیلەجک ھۇج اولمازسا نچە صحیفەلیک ئوز دیلیندە مطبوعاتینە،
اوائلە آغیر معنوی و مدنی تضييق شرایطیندە یاشاییرکە، بوتون دنیا
نقشەسیندە اونون قدر محروم، اونون قدر وارلیغی تحقیر ایدیلیمیش بیر
خلق نشان ویرمکە چتین لیک چکیرسن.

ھلەچوخ اوزاق کچمیشلرە مراجعت ایتمەسکدە دنیانین بیرچوخ
خلقلری تکجە ایچریسیندە یاشادیغیمیزبو ایگیرمینجی عصرده، بشریت
تاریخینین نھنگ آدیملارلا ایرەلبلەدیگی بوینی لیکلرلە، کشف و ایجادلار،
خارقلرلە دولی اولان بوخلاصکار دورده دفعەلرلە وحشی استیلالارا،
تالان و سویغونلارا معروض قالمیشلار. بیرچوخ خلقلرین دوغما وطنی
یاصنەم شکلدە پارچالانمیش، یادا یاد ائلی غصبکارلارین دمیر آیاقلاری

آلتیندا تاپدالانمیش و سینهلرینده یادلارین طنطنه ساچان غلبه بایراغی سانجیلمیشدیر. امپریالیست بیرتیجیلارین قالین جلدلره سفیشمایان وسوزلرین افاده ایتمگ ایچون چاتمایان ساییسز حسابسیز فتنه-فسادلاری، قیزغین تخریباتلاری باش ویرمیشدیر. یالنیز فاشیزم ئوز ئوزلوگونده گوجلوی بیر طاعون بلاسی تک دنیانین بیرسیرا ئولکه لرینده دولاشمیشدیر. قانلی ووروشلار نتیجه سینده آباد یئرلر خرابازارا چئوریلیمیش، توپ وتانکلارین پارچالادیغی، ازدیگی انسان جسدلریندن یئرلرزه یه کلمیش، گوگدن قان یاخش آخمیشدیر. لاکن بودورون هئج بیر وحشی اشغالچیس، حتی انسان جسدیندن، قادین ساچلاریندان تونقاللار دوزه لدن، رحمیسز-لیکده مشهور اولان فاشیستلرده بیر خلقین دیلینی قنغن ایتمه میشدی. لاکن آذربایجاندا نجه مدتدیر که، آنادیلینده مکتب، آنادیلینده مطبوعات قنغنیدیر:

«ملت غیور...» دییه
 کوره گینه ال ووروب،
 دیلینی کسیرلر بیر ملتین.
 گوره ک کیم قانیلا بهاسینی ویره چک
 بوجنایتین...!
 صفویلرین قانون یازدیغی بیر دیله
 کلید وورموش جلادین بیر یسی...
 ...ایندی دیلیمیز «محللی»
 نغمه میز «محللی»
 ئوزوموز «محللی» اولموشوق.

تقریباً ۱۵ عصر بوندان اول عرب استیلا سینا معروض قالاراق آنادیلی، آنادیلینده یازیسی قنغن ایدیلمیش وایندی تاریخین چوخ قارانلیق دورلرینده قالمیش بونفرتلی حادثه نی حقلی اولاراق دهشتلی قلب آغریسی ایله خاطرلایان، دونه-دونه خاطرلادیقجا تحقیر ایدیلمیش بابالارینین حالی ایچون یانیب، قوورولان، انسانیتدن اوزاق بوایشی بوتون کسگین لیگی ایله ینی نسله چاندیرماق مقصدیله قالین جلدلی کتابلار یازان بیر خلقین مدنیت «حامی لری» گوره سن آذربایجاندا کی وضعیت نه ایله حق قازاندیرا بیلرلر؟! مستملکه چیلیگین سون دایاق

نقطه لری ده داغیدیلیب. بومدنئ وحشیلرین خلق شعوروندا، مدنیتده یاراتدیغی عفوئتلی چیرکابین تمیزلنمگه باشلادیغی بیررماندا آذربایجا- نداکی قدیم واورنا عصرلره مخصوص ملی ظلم سیاستی نجه اولموشدورکه، اونلارا چوخ طبیعی وقانونی گورونور؟!

دوشونورسن

فکرلر قیزارمیش دمیرتک

بینینی یاندیریر.

الینی یاندیریر.

دیلینه آلیرسان

نفسین اود توتور،

• دیلینی یاندیریر...

ایگیرمینجی عصر آباق توتدوغی گوندن

اوج دفعه شاهلا اوز-اوزه دوران،

اوج دفعه حکومت قوران.

ئولدوره، ئولن.

دوگوشده اوزی دونمهین،

آزادلیق ایچون تورپاغا دوشن

فقط آياقلاردا سورونمهین-

بیر خلقین

حقینی غصب ایتمیش آقالار...

...دی گوروم.

جمعیتین هانسی قانونی

بیزه روا گورموش بونی؟!

«اٹله اوغول ایسته بیر وطن...» شعر دگیل، مستملکه چیلیگه، هز جور انسانئ حقوقلارین قولی زورلولار طرفیندن تاپدانیلماسینا قارشئ، صلح، دموکراتیا و استقلالیت اوغروندا مبارزه آپاران مظلوم خلقلرین غالب یوروشلی، مظفر جبهه سیندن گورلایان یاییلیم آتشدیر. بو، مورگولهین، مزار سکوتونا دالان ئولموش دیریلرین، دومانلی فکرلرین، تریاک آجیسیندان سنده لهین باشلارین اوزه رینده چاخان، قالین قاتلی بولو- تلاری یاران بهارشمشکی دیر. بو، خلقین وطنپرور، ناموسلی اوغوللارینا

فرمتين تاخيره سالىنماز ووروش زمانين چاتديغيني خبر ويرهن الهاملى
بیر سسدير، هجوم مارشيدير. آخى:

کیم دردینه قالماسا،
کیم حقینی آلماسا،
قايینی دوگوب گتيرمزله:
—بویور حریت پایینی!

اینديكى وقتده ياراديجى فکر وتشبثدن محروم، سيخيملر اسيرى،
«فورمولار مجسمهسى» اولاراق قالماق وجمعیت حقیقته کی قانونلاردا
ایکی دفعه ایکنین دورد ایتدیکی تکر ریاضی بیر دقیق لیکله فیلسوفلوق،
علامه لیک ایتمک دوری دگیلدیر:

ایندی ائله اوغول ایسه بیر وطن
دشمنلرین باشینا
آلوو توکسون دیلیندن
قالخیب ساوالان داغینا،
بیر ملتین دردینی
بوتون شرقه باغیرسین،
قوی قوجا شرق ایشیتسین
دیلی باغلی
قولی باغلی
سینه سی چارپاز داغلیلارین
سسینی...

ئوزونى قاباقچیل حساب ایده رک، مین ایل ویا بشر یوز ایل بوندان
اول یا شایان آداملارین، تاریخی شخصیت و سیاستمدارلارین فکر و عمل لرینده کی
ضدیتلری تنقیدی بیر ادا ایله تحلیل چالشیب ئوز وضعیتینین مشکل لرینی
آچا بیلمه یین، ئوزونون باغیشلانماز ضدیت لرینی درک ایتمکه اقتدار
اولمایان فیلسوفلاردان، سالونلاردا قاردون قلنج اوینادان یالانچی
پهلوانلاردان خلقه نه کیمی خیر دگه بیلر؟ ایندی سوز بازلیق ایتمک، سوز
گولشدیرمک، سوز بازلارا، سوز گولشدیره نلره میدان سولماق دوری
دگیلدیر.

ايندى ائله اوغول ايسه بير وطن
 او، ستارخان اوره كلى،
 خيابانى نفسلى،
 معجز نيتلى اولسون...
 ايندى ائله اوغول ايسته بير وطن
 فضولينين «نظم نازك»
 يازديغى ديلده
 يادلارا ميدان اوخويا بيلسين.
 خطائى قلينجيلا
 نچه توپ زنجيرينى قيرا بيلسين.
 اون نفرله
 مين نفره قارشى
 دورا بيلسين.

بالاش آذراوغلى «ائله اوغول ايسته بير وطن...» شعريله ياراد-
 بجيليفينين ينى بيردورونه قدم قويوشدور. او، چوخ اوللرده توخونموش
 اولدوغى بيرسيرا مسئله لره بو اثيرينده داها آيدين ونفوذ ايديجى بير
 نظرله باخميشدير. بونا گوره ده «ائله اوغول ايسته بير وطن...» شعرينى
 معين معنادا آذراوغلونون ايكيرمى ايلى باشا چاتميش ياراديجيليفينين
 بديعى بيريكونى آدلانديرماق اولار.

آذراوغلى اثرلريندن دانىشاركن، بعضا اونون ياراديجيليفينا اولان
 تاثير مسئله سينه توخونورلار. بيزجه آذراوغلى ياراديجيليفينا تاثيرى
 تك-تك اورتا استعدادلاردا، كتابلاردا آختارماق خلق حياتينين قدرتينى
 لازمينجا درك ايتمه مك، خلق حياتينين ان بويوك ياراديجيليق منبعى
 اولدوغونى قيمتلنديرمه مكدن وشاعرى ياخشى تانيماقدان ايره لى گلير.
 خلق حياتى هر بير ياراديجى شخص ايجون دنيا نين ان بويوك ونادر سوز
 استادلاريندان داها گوجللى تاثير قوه سينه مالكدير.

سوزيوخ كه، آذراوغلى ياراديجيليفى آذربايجانين ايستر گلاسيك،
 ايستر سه ده معاصر پوئه زياسى زمينينده يارانميش وهرشئين اول
 اونون تاثيريله ده يتكين لشير. بونون نجه ليكى حقينده اطرافلى دا بحث
 ايتمك اولار. آذراوغلونون اثرلرينده اونون بيرسيرا بويوك صنعتكار-

لارداندا چوخ شئی ئوگرندیکی نظره چارپیر. لاکن اونون یارادیجیلیق یولونی دقتله ایزلرکن درحال آیدین حس اولونورکه، هئچ بیر شاعری تقلید ایتمکه، هئچ بیر نفوذلی شخصین شاگردی اولماغا جان آتیر، نهیی وارسا، ئوزونه گووه نیر، بیرده آخی یارادیجی شخصلر آراسینداکی علاقه یه، حتی اونلارین ئوزلری اعتراف ایتسه لرده بعضاً ساده جه فورمانی نظره آلاق چوخ دا عادی بیر مکتب قایداسیله یانا شماق و چوخ-چوخ اوزون شجره لره، نسب نامه لره اوخشار بیر معلم شاگرد، شاگرد-معلم سلسله سی یاراتماق دوغری نتیجه ویرمز.

بلکه ائله شاعرلر اولورکه، حتی معین استعدادی اول-اولا ینده ئوزلرینه حمایه ایده جک بیر نفوذ، تصادفی بلالاردان، گوگدن شیغایاجاق گوجلی قوشلارین چنگالیندان قورونماق ایچون یوموشاق فانادلار دانداسی آختاریرلار. ئوزلری بیلرله لاکن قارالماق اولماز، آذراوغلی باشقا خصوصیتلی بیر شاعر دیر. همده ئوزسی، ئوز سوزی اولان وسینه سی بیر اوقدرده قرحلی حسله دگیل، آغیر درد لرله، نیسگیلرله دولی بیر شاعر دیر.

بالاش آذراوغلی یارادیجیلیغی لایق اولدوغی بیر شکلده ئوگره نیلمه-میشدیر. قیمتلی فکر و حسله لرله دولی بوزنگین یارادیجیلیق هله ده ال توخونماش بیر ساحه کیمی دیر. بیز اینانیریک که، اونون هر طرفلی ئوگره نیلمه سی، تبلیغ ایدیلمه سی، بیر طرفدن دموکراتیک ادبیاتیمیزین سرعتلی آدیملارلا ایره لیله مه سینه و پوئه تیک جهتلرله دولونلا شماسینا، دیگر طرفدن ده خلقیمیزین، عموم ایران زحمتکش لرین موجود اصول اداره یه قارشى آپاردیقلاری مبارزه سینه کومک ایدهدی.

میرزه پورعباس
خرداد ۱۳۴۰

انقلاب شاعری یم

انقلاب شاعری یم

من نه شاه، من نه سلطان، نه یار اشیق، نه زینت،
نه افسانه، نه ملک، نه سرای، نه سلطنت،
نه قدیم عصر لری یادا سالیب آغلایان،
نه عمر ونی غزله، مرثیه یه باغلایان،
نه دورون حا کمینه شعر یازیب پول آلان،
نه جلا دلار ثونونده حیات ایچون آچالان،
نه پیمانہ، نه ساقی، نه شراب شاعری یم،
آز ادلیغین جار چیسی انقلاب شاعری یم.

نه اگیلیب حا کمین اللریندن ثوپمه دیم،
شعری می چیچک کیمی آیاقلارا سپمه دیم،
نه عاجز بیر بنده می، نه ساتیلیمیش بیر قولام،
نه سرای مداحی یام در گاهلاردان قوولام.
من ائللرین اوغلو یام، ائلربویو توش منی.

وطن محبتی

من هجرانلا دولو عمر سورموشم،
مین عذاب چکمیشم، مین فان گورموشم.
آخیب نیسان کیمی گوزومون یاشی،
نه لر چکدیرمه همیشه منه بو عالم.
اینان کی اگیلر داغلارین باشی،
اگر درد لریمی اونا سویله سم.
فقط قورتارمیشام داردان، چتیندن
نک سنین عشقینله وطن، ای وطن!

عرومون گنجلیگی بیر چینچک اولسی،
وقتسیز طوفانلارین الینده سولنی،
قانونلار باغلادی قولوما زنجیر،
منی آیردیلار. دوغما ائلیمدن،
توزوم ده بیلمه دیم گناهیم نه دیر!

فقط دیدیلر که، مقصرم من.
داددیم زمانه‌نین هر محنتیندن
سنین خاطرینچین وطن، ای وطن!
☆ ☆ ☆
کئچسی آیلار، ایللر-زماندا دوندی،
یوز ایللیک بیر حیات بیر آندا دوندی،
ینده باشلاندى حق ساواشلاری،
خلقیم آت اویناتدی، سلاح گونوردی.
سیلیب یاناغینا آخان یاشلاری
انسانلار یوردوما پناه گتیردی.
ئولکه‌لر دانیشدی رشادتیندن
دوشون دیلدن-دیله وطن، ای وطن!
☆ ☆ ☆
دیمه‌یین بونلار که، بیر خاطراندیر!
یوخ، منیم عمر و ملور، بو بیر حیاتدیر.
اونون هر سطرینده اوره‌گ قانیم وار،
کونلوم دینجلمه‌پیر اونو آناسا.
بونی یاخشی دیمیش بیزیم بابالار:
«گوزدن یاش چیخماییر اوره‌گ یانماسا»
بیر کدر دويساندا هر صحبتیمدن
سنین حسرتیندیر وطن، ای وطن!

آرزو

بعضا ئوز- ئوزومه خوشونلو كجه من
خیاللار قلبیمی آلیر الیمدن،
دییرم: من ده بیر عسگر اولایدیم.

نه اولار عمر ومون بو گنج چاغیندا،
اودلار ئولکه سینین گن قوجاغیندا
دیلسیز صحرالارا رهبر اولایدیم.

دور ایدییم سرحدده الیمده تفنگ
قارانلیق گئجه ده بیر مایاق کیمی،
زمانلار کچیرمیش قارلی داغ کیمی،

ئوپه ایدی سینهمی یئلر هر سحر،
آخایدی قلبیمه گلگون شفقلم،
گونشین رنگیندن آلایدییم مین رنگ.

☆ ☆ ☆

قارانلیق گئجه نین قارا قلبینه
طرلان باخیشلاریم آخیب کئچیدی،
سسیم بولوتلاری یاریب کئچیدی.

☆ ☆ ☆

قارتاللی داغلارین ذروه سینده من،
بیر کوماندیر کیمی دوراندا بعضا،
دومانا، چووغونا گریدیم سینه.

☆ ☆ ☆

منه طالعینی تاپشیرار سا ائل
اونی گوزوم کیمی قورویارام بیل!

۱۲۲۶-نجی ایل

چاغيريش

(آذربايجان دموكرات فرقه سينين تشكيلی مناسبتيله)

گلين، وطنداشلار، گلين، آدوستلار،
شاعرين سيزلره شاد خبری وار.
ينهده اوچالير گورسسيم منيم،
سونمه ميش الهاميم، هوسيم منيم.
تانيير بواثللر ازلدن منی،
چونكه آيير ماميش بواثلدن منی
نه فكريم؛ نه آرزوم، نهده صنعتيم؛
اونون آرزوسودور صاف محبتيم.
قلبیمیز آیريسا سينه میز بيردير.
منه الهام ویره ن بیزیم اثللردير...
قوی سسیم یاییلسین شهره، کنده؛
گلسین دمیرچی ده، اکین اکن ده،
آیاغی چاریقلی، الی چوماقلی،

اوزون ياپىنچىلى، درى پاپاقلى،
مزجورلار، چوبانلاردى كىم وار گلسىن،
وطنىن قدرىنى دويانلار گلسىن.
گلسىن قوى گوزلرى يولدا قالانلار،
ستارخان يوردونا آر خالانانلار.
گلىن، آخىن-آخىن، قوشولون بىزە،
قاينايىب قارىشىن سيخ جرگە مىزە.
گلىن، وطن دىين جوانلار، گلىن؛
گلىب سىز ايستەين زمانلار، گلىن.
گل، ياپىش آنانىن ايندى اليندن؛
اونون آر خاسىندا بىر داغ كىمى سن
دايان، قويما دشمن ال وورسون اونا.
اونون اومهربان انا قوينونا
دنيا لار سىغىنير گورور سن بعضا.
سنى اوساخلادى كورپه ليگىندن.
دو گدى كوره گينه آجى كولكلر
پاسبانين اولدى هر آخشام-سحر؛
چىخارتدى حياتين فىرطيناسىندان.
ايندى او گر دابدا بوغولان زمان
مهربان قولونى آچاراق سنە،

دیر... دار گونومدور اوغول گلسنه!
گل، یاد پنجه لردن گل، قورتار منی؛
سوینی فولدور منی، حکمدار منی.
گوزلریم یوللاردا قالدی زماندیر؛
سونن چراغیمی الینله یاندیر.
بلکه بو ظلمدن قورتاراق بیزده،
بیرده قول اولمایاق توز ئولکه میزده...

۱۳۲۴- بجی ایل

ایندی غبطه ایدیر طبیعت بیزه،
اوینه باش اگیر اراده میزه،
خبر ویر صباحدان قوجا تبریزه،
بیزیم او گل اوزلی جانانا گلسین.

سونانین قاشلاری چاتیلیمیر داه،
قول کیمی قاباغا قاتیلیمیر داه،
اوالدن-الره سانیلیمیر داه،
نده خان امر ایدیر مستانه: «گلسین ا».

دیین عاشق گلسین تثللی سازیله،
سینه سی دولوسی احترام صیله؛
او، توز بهار یله، او، توز یاز یله
چونکی چوخ دوز موشدور هجرانا، گلسین.

کونول گتیر گوره ک سنین نهیین وار،
هنره سیغینیر آنجاق صنعتکار.
بایرام پالتارینی گئیسین مصراعلار،
شعریم بو مجلسه مردانا گلسین.

ساوالان

ینه شاعر کیمى گڼديب خيالا
نه‌لر دوشونورسن ساوالان، نه‌لر؟
سنه ياراشمايان بو غريب حالا
سويله هئچ دوزرمى بيزيم بو ائللر؟
سنين توکنمهين بير ثروتين وار!
اورحولار داغيدان عظمتين وار،
ندير بو غملره غرق ايدن سنى؟
سويله نه‌ردين وار، نه‌حسرتين وار.

قالدير باشينداكى ثورتوگى بير آن،
ينه قوينونداكى جلال گورونسون.
قوى ائل قهرمانى چيخسين دومانان،
نه‌بئله کدرلى، نه‌لال گورونسون،
دوگوش گونلريميز ياديندا وارمى؟
ايندى ياد ثونونده سوسماق اولارمى؟

اینسی ده بو یاتقین، بو زندان، بو دار
 آذر ایولادینی آیاقدان سالماز.
 فقط اونوتماسین دیین آغالار،
 منیم غضبیمدن قورتارماق اولماز.
 او یانان داخمالار، ایولر منیمدیر.
 سانیرام آلیشان ئوز بدنیمدیر.
 اونون آغریسینی من چکیرم، من؛
 چونکه او یورخومدور، او وطنیمدیر.

ساوالان، اوجا توت دائم باشینی
 وطن بایراغینی شرفله ساخلا!
 دوغما تورپاغینی، دوغما داشینی
 ینه قورویاجاق، ائل اوبایراقلا!
 دیمه، ئوز یورخومدا غریب بیر داغام!
 بیل که، ئولمه‌میشم، نه قدر ساغام،
 نه قدر خوشمه‌میش الیمدن تفنک،
 سنینچین، وطنچین ووروشاجاغام.

حیات نه قدر شیریندیر

حیات سن نه شیرینسن،
حیات، سن نه عزیزسن.
انسان یوز ایل یاشاسا
یوزده یاشاییم دئییر.
عمر دن پای ویریلسه،
آدام وار توز دوستونون
عمر ونی بورج ایسته ییر.
ساتار تمام وارینی
عمر اولسون، گون اولسون.
تکی بشرین عمر و
اونون توزینین اولسون.
فقط ائله انسان وار
ویرم بوتون عمر ونی
سعادته قوشسون

انسلاړین بیر گونی.
دییر دشمن گوللهسی
قوی سینبله بوغولسون.
قوی آلوار قلبیین
آل قائینا قاریشسین،
تکی بشریتین
آزادلیغی یولوندا
بیر قیغیلجیم آلیشسین.
لو سیور حیاتی دا،
سیور انسلاړی دا،
اسیر گهمز عمرونی
بیر مقصدچین گولله لر
قطع ائلسه یاریدان.
دوئن بئله بیر انسان
تهراندا گولله لندی.
دوئن قوجا ایرانین
یانمیش سینهسی اوسته
انسان قانی چیلندی.
دوئن دورخی اوز-اوزه

وحشتله قهرمانلیق.
دوون زندان حیطی
جبهه اولسی بیر آنلیق.
دورحی جناب سرهنگ
آرخاسیندا آتومات.
دورحی روزبه (۱) - دورحی خلق،
دورحی، ابدی حیات...
بیر طرفده جانینین
تیتراکسی «وور» دیدی.
دالغالانان تهرانیین
گور صداسی «دور» دیدی.
«دور» سوزینی ائله بیل
چاغلایان دنیز دیدی.
آبادان تکرار ایتدی،
رشت دیدی، تبریز دیدی.
دالغا - دالغانی ثوتسی،
دالغا، آشدی دالغانی،
- جلاد آتما، دور -! سسی
گذدی بوتون دنیانی.

بو سس بىر شمشك اولسى
دولانىسى آسيادا.
اهراملار تولكەسىندە
عكس اولونىسى بو صدا.
قدىم فور معدنلرى
«دور» دىيەرەك باغىردى.
فرانسالى فعلەلر
جلادى دور دور ماغا
آوروپانى چاغىردى.
تهرانىن گور صداسى
يايىلدىقجا هر ياندا،
دنيانين «دور» كلمەسى
عكس اولونىسى تهراندا.
خائن دوشدى قورخويا
بو انتقام سسىندىن.
زندان تملدن اسدى
خلقين بىر كلمەسىندىن...
ايكى حيات دور موشدور
بىر حىطدە بو زمان،
بىرىننن آرخاسىندا.

سلاح، زندان، ئولوم، قان.
بىرىنچىن سە يانيندا
يىنى دوغولان بهار،
بىردە گونش، انسانلار.

۱۲۲۷-نجى ايل.

روزبه - ۱۹۵۸-نجى ايلين ايون آيندا گولمەنمىشدير.

آیروین

آیریلیق

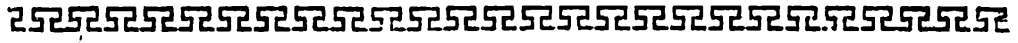
نه دیر قلنج چکیب بیر یاغی کیمه
کسمیسن ئونومی دی یسن، آیریلیق!
ایندی نئچه ایلدیر گوز تیکیب یولا
گوزله بیر اوغلوئی وطن، آیریلیق!

قوی منی آسدر سین ظالم دیلمدن،
سنی معوایدهرم گلسه الیمدن.
آخی، انصافدیرمی خدافریندن
گلن یوخ، گیدن یوخ، نهدن، آیریلیق!

قلبین وارمی قلب آغریسین دویاسان؟
من دوزمهرم سن سینهمی اویاسان،
قصاص گونون قیامته قویاسان!
گل، بو میدان، بوسن، بو من، آیریلیق!

سن داغ اولسان قارتال اولوب اوچارام،
بیر چای اولسان اووجلا ییب ایچرم،
بولوت اولسان بیر اوخ کیمی کئچهرم،
سده دونموش بوز سپنندن آیریلیق!

دیلمین وارمی، دانیشمیرسان نهدهن سن؟!
فلبیم یانیر، آلمیشمیرسان نهدهن سن!
گئجمی، تزمی، من بیلیرم گیدنسن!
قالان منم، بیرده وطن، آیریلیق!

۱۳۲۷-نجی ایل

آه، سوسدی او نغمه ده، گولله سسی اوز اندی،
 نغمه قیزیل قان اولدی، آخدی گنجین کو کسوندن!
 آخدی، سویوق دیوار دان دوشمه ده دایاندی،
 یوخ، او گنج ده، نغمه ده اوچدی یئر کر سیندن...

او اوغور سوز گولله نی دئیین آتان کیم اولدی،
 او گوزل خاطر هنی کیم سیلدی یادداشیمدان.
 سانکی نغمه سوسماخی، عمر ووم بیر دن قیر یلدی.
 بیر قور قوشون سسیله طوفان کئچدی باشیمدان.

مین نغمه ایشیتسم ده آزادلیقدا، زنداندا،
 او نغمه نین آغریسی قلبیمدن گئتمه میشدیر.
 لاله، سن سئو گیلینله گوروشدو گون زماندا
 بیل که، حیاتدا هله چوخ نغمه بیتمه میشدیر.

لاله، اگمه بوینونی دونه جکدیر سئو گیلین،
 سیزین حیات نغمه نیز قالما یا جاق یاریدا.
 بیر آرزوم وار سویله ییم قوی قالما سین نیسگیلیم،
 اونوتما یین نغمه سی بیتمه میش دوستلاری دا.
 ۱۲۲۷-نجی ایل.

ایلك مکتوب

I

قیزیم، گوندهردیگیڭ عکسی آلمیشام،
میزیمین اوستونه قویوب هر آخشام
باخیرام شکلینه، معصوم گوزلرین
خیالا دالمیشدیر دریندن-درین.
او ساکت باخیشدا بیر انتظار وار،
اٹله بیل شمالا اوزانان یوللار
سنین گوزلرینده بیرلشیر قیزیم!
ندن کدرلیسن حی، نندن قوزوم!
بلکهده هر سحر اویانیب ارکن
أتانین یولونی گوزلهدیچه سن
او قارا گوزارین بوشالیر، دولور،
فقط نه بیر خبر، نه گلن اولور.
گئچه پردهسینی چکیر گوپلره،
سنینسه امیدین قالیر سحره.

قیزیم ایویمیزی گزنده دشمن،
 تالاییب آپاردی هر نهییمیز وار.
 اووقت کورپه ایدین بیلیردین که، سن
 یاپیشیب دییدین آپارماسینلار
 آتانین شکلینی... باسیب باغرینا
 اونى ئوز جانیندان عزیز توتایدین.
 نه زمان غم، کدر اوز ویردی سنه
 باخیب او شکله سن اونودایدین
 کیچیک اور گینین بویوک دردینی.
 دشمنلر الینده قویاراق سنی
 گیدن انصافسيزا دییدین که، سن
 ئوزون دی؛ نه زمان بس گلله جکسن.
 منیم سولماز قیزیم بیلیرسن ایندی
 تصور ایتمگین نجه چتیندیر.
 آتان نه فدائی، نه قهرماندیر،
 اونون نه شپنلی، نه چکمه سی وار،
 نه ده غضبلیدیر، چاتپلمیش قاشلار.
 دو گوش پالتارینی خیلی زماندیر
 چیخاریب آتمیشام نه آت، نه یاراق.
 بو شاعر آتانین سلاحي آنجاق

سنى تاپشیرمیشام قیزیم تبریزه.
 بیلیرم او منیم امانتیمی
 ئوز آنا قوینوندا بسله یه جکدیر.
 عمر و مون بارینی، سعادتیمی
 اومندنده آرتیق ایسته یه جکدیر.

II

سنسيز گلب کئچدی قیزیم اون ایلیم،
 هر مصرع باشیندا چکدیم آدینی.
 ایندی وصالینه چاتمیرسا الیم،
 باری سن مکتوبون کسه آر دینی.
 آخی، او آغ ساچلی مهربان بابان
 کاغذ گوندرمه ییب منه هئج زمان.
 یامان دوزوملودور فیل اوره گی وار
 اینانکه، او غلونی داردان آسسالار،
 قوجا نه یالواراز، نه امان دیلر،
 قلبینین غمینی قلبینده یییر.
 او منی هامیدان چوخ سیویر قیزیم،
 بونی من دیمیرم بیلیر نه ننده
 هله گلمه میشدیر سیزه کاغذیم،

آنجا که بیر دفعه ده دیمه ییب که، من
 بوگون آز، یادا که، چوخ قازانمیشام.
 قیزیم، بو حیاتدا چوخ آدام دا وار
 یه ییب یاشایرلار، فقط لال کیمی
 بوتون وطنینی چالیب-چاپسالار
 او گووشک ووراراق قارا مال کیمی
 دایانیب باخاجاق، ئوزونون فقط
 بیرجه دستمالینا دگسه لر اینان
 او گونی شهرده قوپار قیامت...
 منیم مهربانیم، سنین باباندا
 باخ، بو کشمکشلی گنیش جهاندا
 سیار دکانینا گووه نیب آنجا،
 ساده عمر ایتمه میس هر شتیدن اوزاق.
 دیمه میس دنیا دا بیر قوناغیق بیز،
 توتوب قالما یا جاق حیاتی انسان.
 ایستر آز چالیشسان یا چوخ چالیشسان
 بیر قاریش تورپاقدیر، بش آرشین دا بفر
 سنین بو دنیا دا قسمتین فقط.
 یادا گنجه-گوندوز چکیب اذیت
 نوزی، عائله سی آج قالیب هر گون

نه ایدیم که، سندن اوزاقدایام من،
قالدی اوره گیمده ینده آرزوم.
آخی، بو ایل سنین اون یاشین اولسی،
فقط، نه آدینا مجلس قورولسی،
نه ده شنلیک ایتدیك...

بلکه ده بابان

سنه چیت دون آلدی توز مایاسیندان.
نه ننه ده هر آخشام توکوب بوخجانی
آراییب اختاردی، فقط گمانی
بیر جورابا گللی دیدی: جان بالا،
آل بو جوراب قالیب آتاندان بالا!
آل توزی گلنه دی اون ایلده اولسی،
سنین ده گوزلرین کلدن دولسی.
دیدین که، گورهمن هاردادیر آتام
من ده ایستردیم که، ائله او آخشام
یانیندا اولایدیم توپوب گوزوندن
تبریک ائلیه ییدیم اون یاشینی من.
سنه قیزیل گللی بیر دون آلایدیم.
اوستی ناخیش-ناخیش بوتون آلایدیم.
بوینونا شرف ده، باشینا لنته ده،

قاروسدان توخونموش قوللى زاكت دە،
 شيرنى دە، شربت دە، شكر چورك دە،
 سونرا دستە-دستە الوان چىچك دە،
 كونلون نە ايستەسە آلايدىم قىزىم،
 او آخشام سىنىلە قاللايدىم قىزىم.
 قولومون اوستوندى سن او يويونجا
 شعر اوخويلايدىم، نغمە ديه يىدىم،
 منىم دە بو ايسى ازلدن عهدىم،
 فقط باش توتماقنى آرزوم، نىتىم،
 قالدى اورە گىمدە، قالدى حسرتىم.
 بو بايرام گونوندى اوزاقدان سنى
 مکتوب گوندىرىم من آنجاق قىزىم،
 بىلىمىم نە زمان چاتاچاق قىزىم.
 بو ايلك مکتوبومدور سولمازىم سنى،
 اتالىق بورجومى ويرمكچىن ىنە
 گوروب بىلدىگىمى سويلەيمىم گرهك
 حياتا گوزلرى آچىق باخاسان.
 هر زمان اليندن توتاراق بابان
 سنى آسفالت اوستە يىرىتمەيهچك.
 صباح دار اياقدان ايشىدە، چتىندە

یوخسا نه دردیمیز... شکرلر اولسون
ایستییه، سویوغا دوزر جانیمیز.
قیشدا سرین سو وار، یایدا اوده، اودون،
هله ده پیس کچمیر گزرانیمیز.
سونرادا مطلبی دگیشیب قاری
یازیر که، اون ایلده اون دفعه باری
مکتوبون گلسیب دها نه دردیم،
اون ایلده یاشاییب ینه دوزردیم.
آنجا نه کاغذین، نه سوراغین وار،
نه ده که، گلیرسن گوروم اوزونی.
دیدین که، دوشهرهک من دیار-دیار
گتیریم تبریزه گثرهک آغ گونی...
سن گتتین آغ گونده اوزاغا گتتدی
کیم بیلیر او هانسی تورپاغا گتتدی...
قاییت عمروم گونوم-قاییت ایوه سن
اٹله سن قاییتسان آغ گونوموزسن،
گل دها عمرومون آخر چاغیدیر،
گل گوروم اوزونی باری بیر کره.
سنسیر بال حیانتیم اینان آغیدیر،
قاییت دوغما یوردا دوغما شهره...
۵۲

سونرا نندن يازير هي اوزون-اوزون
 يازير كه، سوزومه باخماير قيزين..
 ديدين كه، مكتبه گوندرديم منده
 بيرجه ايل اوخيدى پائيز گلنده
 ايكي آياغينى ديرهييب يثره
 ديدى: -من گيتميرم ابودن هيچ يثره،
 ياديمدا قالمائير نه سوز، نه يازى
 يالوارديم بلكه ده ائلهيم راضى.
 يوز ديديم چيخمادى بير يانا اوغلوم.
 ايندى ئوزون مكتوب ياز اونا اوغلوم.
 قويمما بيز ديه نين ترسيته گيتسين.
 تاپشير مكتبينه، درسينه گيتسين.
 ده نيه چيخمائير بو بوش اوطاقدان
 گئجه لي، گوندوزلى فكريه دالمائدان
 آخى نه اولاجاق؟

دير كه بلكه...

يوخ اوغلوم دنيا دا نه قدر ساغام
 يواندان ياغليدان تاپيب بير تيكه
 سنين سولمازيني ساخلا يا جاغام،

آنانين يولونا خسرتله دالما.
 ايندى آياقلارين يئر توتور آرتيق
 محكم آددىملارلا چىخ اوتاقدان، چىخ
 كئچ اگري كوچهنى، دار دونگه لرى،
 نه اربابدان چكپن، نه ده آزانبدان،
 دولان باشدان باشا-دوغما شهري
 هانسی خياباندا، ميداندا اولسان
 گوروب دويدوغونى اونوتما فقط.
 مكنبى آتساندا منيم ترس قىزيم،
 قوى سنه درس وىرسين اويورد، اوحيات.
 حياتدا اوگره نن بودر ممز قىزيم،
 آخى غم چكمه گه بويوتمه ميشدير
 ايگيدر آناسى او ديار سنى.
 بيليرم بو آغير، بو چىتن ايشدير
 بير قىز اوشاغينا بويوك شهرده.
 فقط دوستلاريم وار منيم او يئر ده
 آرايب آختاريب تاپارلار سنى.
 آخى عزيز بالام، سولمازيم منيم،
 گليب يتيشسه ده كاغديم منيم
 سسيم كه، يتيشيمر قولاغينيزا

بولوتلار

ينه آغ چالمالى كپزين اوسته
 چتيرتك دور موسوز، قارا بولوتلار.
 ديين كوك قووموش، گونش داغيتميش
 سيزي كيم گتيرميش بورا، بولوتلار.
 ندن قارا. گئيديز بهار چاغى سيز؟
 بلكه ده لاله نين اورهك داغيسيز،
 ايندى گونش دوغسا، ينه داغيلساز
 هارا گئده چكسيز، هارا، بولوتلار؟
 جزب ثرلكه سينه سيز گئدهن زمان،
 بئر سوزوم چيخماسين قوي يادينيزدان،
 منى خبر آلسا گل اوزلى جانان
 سلام ديير سينيز يارا، بولوتلار.
 ديين غم چكمه سين سيز اونا دوزسون،
 درده، اشكنجه يه، زندانا دوزسون،
 آخى سوز ويريبدير، هجرانا دوزسون،

قاش - قاباغىنى تو كدون،
توققانى دوزەلدېپ،
نظامى كوينگىنىن انگىنى چكدىن
بىر عسگر كىمى سلاملا دىن منى.
من سىخار كن الينى
ديدىن:
«بوينوئا سارىلاردىم
خىابان اولماسايدى اگر...»
يادىندامى، سئو گىلېم،
بىر عسگر،
افسرلە ياناشى گىتتىدى
حربى شتابا قدر؟!
سئو گىلېم،
ايندى سن
بئشيك باشىندا
لاى - لاي چالير سان
كورپە خمار لانير ياناقدا.

من سه تك بىر اوطاقد
يامان دارىخىرام،
يامان،

گلیر خاطریمه

اوزمان

تبریز خیابانلارینی کئچیب

«شاعر لر مجلسینه» قوشا گئتدیگیمیز گونلر...

گلیر خاطریمه

هر شعر

گئجه یازدیغیم شعری
میکروفون اردیندان
اوخور کن من

«آذربایجان» دا چیخاردی
سنین نغمه ن.

ستوگیلیم!

بیز

اوزون ایللرین سیناقیندان کچیب گلن،
حیاتین آغلی-قارالی گونلرینی گوره ن،

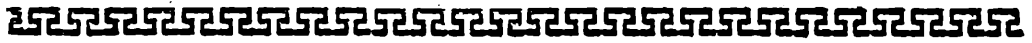
بیر مسلک اوغروندا ووروشوب

بیر حیاتا نغمه قوشوب

باشامیشیق

اوزوموز آغ،

آلنیمیز اچیق.

سئو گيليم!

سن

دوئن جبهه دوستوم،
قلم يولداشيم ايدين،
بو گون حيات يولداشيم اولموسان آرنيق.
سن،

تفنگى آتيب بير يانا

كشيك باشيندان

بشيك باشينا

كچيب

لاى-بلاى چاليرسان اوغلونا.

بيليرم،

سن اونونتاميسان

ايلك عهديني

ايلك القارينى.

جبهه ده ئولن ايگيدلرين يئرینه

بويودورسن آرازينى،

اعتبارينى.

اوخى، سئو گيليم!

اوخى!

قوی داها محکم گورلا سین نغمه ن!

من،

داها داریخه میرام.

آزاد وطنیمیز چین

ظفر مارشیننی یازیرام

بوگون...

۱۳۳۵ - نجی ایل

ايستى ذير اطاعيم،

نه وارييم، نه مكننتيم وار

آنجاى،

آچيق سفرهمده

پنير، چورك ناپيلار.

دوستلاريم مين - مين،

سايماقلا قورتارماز.

هامييا تانيشدير دشمنيم،

فقط، بير نيسگيليم وار منيم.

دوستلار بيلسهده آچماى

آنجاى -

من ديمه سمده

قلبيمه درد اولاجاق.

يوز ايل ياشاسان

يوز بهاردا گورسن حياندا

ديين

نهيه دگر

اونون بيرجه نغمه سيني

ئوتمه سن آنا يوردا.

بو آخشام چیه مه یین

گڼجه ساکت، گڼجه لال
اطراف سکوت ایچینده،
گویون اطلس دونوندا
گوموش رنگلی نچه خال،
اوزور بولوط ایچینده.
گڼجه ساکت، گڼجه لال.
گڼجه بشیکده گولن
بیر اوشاغی آندیریر.
کپزین ساغ چیگنینده
سانجیلیب قالمیش هلال
بیر اوشاغی آندیریر.
گویده، یئرده نه وارسا
سو عکس ایدیر اوزونده.
آسمان آغ چیچکلی
بیر چمنه بنزمیر

☆ ☆ ☆

بلکه ییر قالا ییر سرین مئه سنی؟
 بلکه ده اوشو دور شبنم، شئه سنی؟
 ایندی نجه دریم، نجه اه... سنی؟!
 ای نرگس گوزلری خمار، قره نفیل.

☆ ☆ ☆

قوی گل سین توزونه یازیغین باری،
 گل اودلی سینمه، گل سنیغین باری،
 قیزی نسین کو کسومده یار پاغین باری،
 قورخورام اوج سنین سولار، قره نفیل.

☆ ☆ ☆

آخی، بو چوللرده سنین نین وار؟
 نه بیر گئییمین وار، نه تورپگین وار.
 گل گئدهک یولونی گوزله نین وار،
 قویماز سن دوناسان اویار، قره نفیل.

گوی گول.

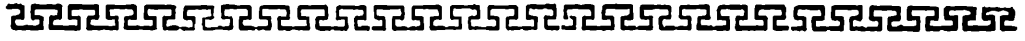
گوی گول تعریفینی چوخ ایشیتیمیشم،
آدین داستان اولوب دیله دوشوبدور.
گزیب اویماق-اویماق آذربایجانی،
سوراغین بیزیمده ائله دوشوبدور.

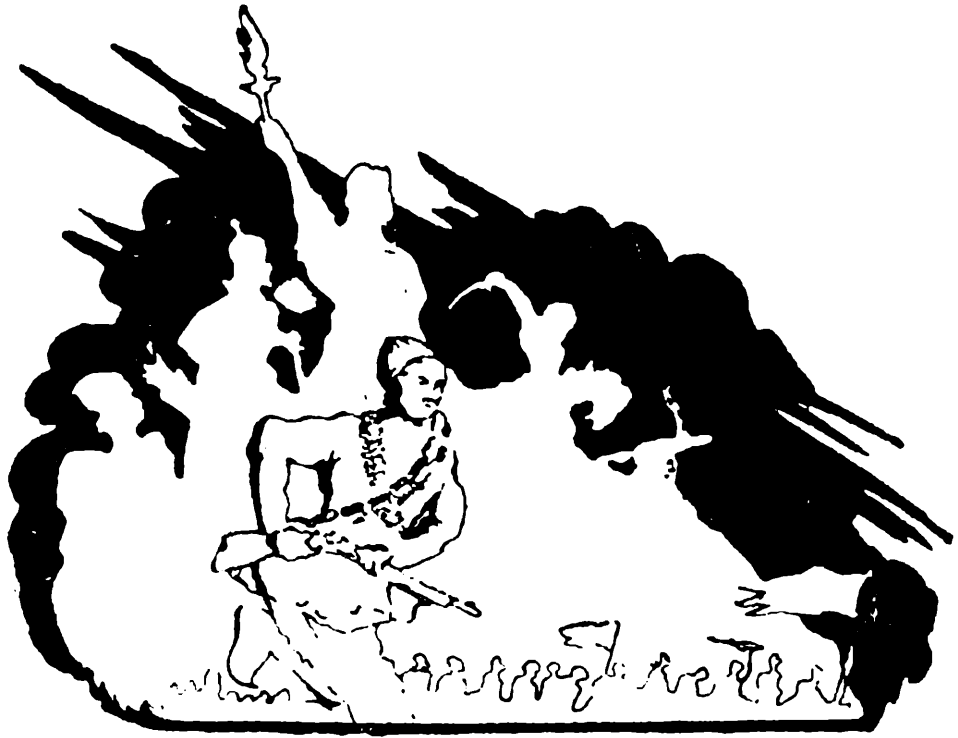
بیزیم شاهگولونون قارداشی سان سن
دییرلر حسرتنه تابلاشیرسان سن.
اودور نه کو کرهیب نه داشیرسان سن
او سنین هجریندن چوله دوشوبدور.

آراز قوشون چکدی یولی باغلاسی،
یرلر یاسا باتدی، گویلر آغلاسی.
داغلار ئوز قوینوندا سنی ساخلاسی
او، شاهلار الینه کوله دوشوبدور.

ائله او غول ایسته پیر و طن...

آنیر ینی دوغان سحرین آیاغینا.
گنجه و اولدوزلار اریپیر،
آی، بیر قلنج کیمی گیزیر قینینا...
دوستوم نارلاشمیش عینگینی
هوخورور،
سیلیر،
ینی دن تاخیر...
سونرا عینگین اوستوندن منه باخیر
- بلی - دییر -
شاعر اولساندا
یقین بیلیرسن
«ایکس» سی کو کوندن چیخارماغی.
جمعیتده بئله دیر
ئرز قانونی وار...
او قانونلا گئتمه سن
نه خلق آزاد اولار،
نده «ایکس» کو کدن چیخار...
قولاق آسیرام،
فیلسوف هی قانوندان دانیشیر.
داها صبر کلساسی داشیر،

مستملکه دنیاسینین داغیلما سینا.
آزاد اولور
آغلار، قارالار.
فقط بی‌سیم آذربایجاندا
اورتا عصرین بدعتلری وار.
دوشونورسن
فکرلر قیزارمیش دمیر تک
بئینینی یانديرير،
الینی یانديرير.
دیلینه آلیرسان نفسین اود توتور،
دیلینی یانديرير...
ایگیرمینجی عصر آیاق توتدوغی گوندن
اوج دفعه شاهلا اوز-اوزه دوران،
اوج دفعه حکومت قوران،
تولدورهن، تولن،
درگوشده اوزی دونه‌ین،
آزادلیق ایچون تورپاغا دوشبن.
فقط آیاقلاردا سورونمه‌ین
بیر خلقین
حقینی غصب ایتمیش آغلار.

كۆزۈ سۈنمەمىش
اودلا اوينايانين
يا الى،
يادا ساققالى يانار...
ايندى ائله اوغول ايستەيىر وطن
او، ستارخان اورە كلى،
خيابانى نفسلى،
معجز نيتلى اولسون.
قلنجينين اودوندان،
سوزونون قدر تيندە
شەرىنين ثقلتىندە،
دشمن ائل-ائل قوولسون.
اي فيلوسوف دوستوم!
ايندى ائله اوغول ايستەيىر وطن
فضولپنين «نظم-نازك»
يازديغى ديلده
يادلارا ميدان اوخويا بيلسين.
خطائى فيلينجى ايله
نچه توپ زنجيرىنى قيرا بيلسين.
اون نفرله
مىن نفره قارشى

ﺑﺎﺗﻜ ﻛﺎﻏﺎﺯﻯ ﺗﻜ.
ﺳﺴﻰ ﭼﯩﻐﺎﻧﺎ
«ﺩﯨﻨﻤﻪ» ﺩﯨﻠﯩﻲ—
«ﺍﺳﺘﻘﻼﻟﯩﻦ ﺧﻄﺮﺩﻩ ﺩﯨﺮ...»
«ﺩﯨﻨﺴﻦ ﺧﻮﺭﺗﺪﺍﻥ ﻳﯩﻪﺟﻜ...»
ﻓﯩﻠﻮﺳﻮﻑ ﻗﺎﺭﺩﺍﺵ!
ﻳﯩﺰﺩﻩ ﺑﯩﺘﻠﻪ ﻣﺌﺎﻝ ﻭﺍﺭ:
ﻗﻮﻧﺸﻮﻳﺎ ﺍﻣﯩﺪ ﺍﻭﻻﻥ
ﺷﺎﻣﺴﯩﺰ ﻗﺎﻻﺭ...»
ﻛﯩﻢ ﺋﻮﺯ ﺩﺭﺩﯨﻨﻪ ﻗﺎﻟﻤﺎﺳﺎ،
ﻛﯩﻢ ﺣﻘﯩﻨﻰ ﺁﻟﻤﺎﺳﺎ،
ﻗﺎﭘﯩﻨﻰ ﺩﻭﮔﻮﺏ ﮔﺘﯩﺮﻣﺰﻟﺮ:
—ﺑﻮﻳﻮﺭ ﺣﺮﯨﺖ ﭘﺎﻳﯩﻨﻰ—
ﻋﯩﻤﺎﻧﺪﺍ ﻧﺎﻗﻘﺎﻻﺭ ﺍﻭﺩﺍﻥ ﺑﺎﻟﯩﻘﻼﺭﯨﻦ
ﻛﯩﻢ ﺍﭘﺸﯩﺪﯨﺮ ﮬﺎﺭﺍﻳﯩﻨﻰ؟
ﺍﻳﻨﯩﻨﻰ ﺯﻣﺎﻧﺪﯨﺮ.
ﺍﺋﻠﻪ ﺍﻭﻏﻮﻝ ﺍﻳﺴﺘﻪﻳﯩﺮ ﻭﻃﻦ
ﮬﯩﺸﯩﻠﻪ ﺯﻧﺠﯩﺮﻯ ﻗﯩﺮﺍ ﺑﯩﻠﺴﯩﻦ.
ﺳﻮﻧﮕﻰ ﻗﺎﺑﺎﻏﯩﻨﺪﺍ
ﺳﯩﻨﻪﺳﯩﻠﻪ ﺩﻭﺭﺍ ﺑﯩﻠﺴﯩﻦ!

آغیر تانکلاری اريتسين نفسی!
توپ گولله سیندن اوزاق گئتسین
حق دیین سسی...

بیرالی اصفهاندا اولسون،
بیری مهاباددا.

نچه گور کمه
نچه آددا

ملتی توپلایا بیلسین
بیر بایراق آلتیندا.

قوی ایران ینی دن قالخسین
انقلاب آتینا.

بیر یوموروق کیمی بیرلشسین
سوزون،

قلنجین،

شعرین قدرتی.

آزادلیق تشنه سی ملتی،

آپارا بیلسین آر دینجا.

حسرتده سارالینجا

سنگرده ثولمگه کیم راضی اولماز،

کیم؟!

فیلوسوف دوستوم!
جمعیت قانونونون
پوزولسادا بیر بنسی
اینان،
دنیا محوریندن قوپماز.
نهده
«ایکسه» بیر خلل گلر.
عوضینده خلق حاکمیتی دوزه لر.
بیلیرم اوزمان
سنده بیر یول تاپیب
«ایکسی» چیخارارسان رادیکالندان،
آخی، خلق حاکمیتی،
انسان سعادتینی
داها مقدسدير.
قانوننی کمند ائله مک
عبثدیر!
فیلوسوف اولساندا
بیلیرسن بوننی،
جمعیتین ان بویوک قانوننی
آزادلیقدیر...

آنان آنامی.

ٹوزون-ٹوزومہ قصد ایتمیسن،
کیم گورمه ییب
سینمده کی یارامی!

بیز دشمنیک۔

هامی بیلیر،

دیسن ده،

دیمه سن ده.

هامی بیلیر۔

قانلی اللرینه

آغ الجک گیمین ده!

هامی بیلیر!

بلکه دانماق ایسته ییرسن ایتدیگین جنایتی.
هله، ٹوزونی ایتیرمه.

هله نه وار کی...

نه خلق محکمه سی وار،

نه خلق حکومتی...

هله، نه وار کی...

بیلیرم الی یو خور جدینین سودا!

بیر سورغی-سئوال اولسا

دایانمیشیق اوز-اوزه؛
سن قارا کوتوگه بنزه ییرسن،
من جوشغون دنیزه.
دایانمیشیق اوز-اوزه...
سنین تختین وار،
تاجین وار
داها هئج کیمین...
بیرده چتین آیاقدان
بیر ماشینا،
بیر طیاره
احتیاجین وار...

منیم سه
میلیون دالغالی سینم،
میلیون یوموروقلی قولوم،
میلیون سسیم وار.
بیر های دیسم
غضبیم
تاجینی، تختینی
ایران تورپاغیندان قوپارار...
جناب محمدرضا!
آچیق دی،

مکتوبوم چانماسادا الینه

نهغم!

صبح، محکمه‌نه گله‌جگم.

گله‌جگم حکماً...

گله‌جگم یقین...

فقط،

مکتوب اوخوماغا یوخ،

ئولوم حکمونی ویرمگه سنین...

۱۳۳۷-نجی ایل.

مندرجات

I مقدمه

انقلاب شاعری یم

۵	انقلاب شاعری یم
۷	وطن محبتی
۱۰	آرزو
۱۲	چاغیریش
۱۵	صنعت اوجاغی
۱۷	گوچ ملتیمده دیر
۱۹	ساوالان
۲۲	حیات نه قدر شیریندیر

آیریلیق

۳۰	آیریلیق
۳۲	ایکی آراز
۳۴	ایستی کوینک
۳۶	زندان مکتوبی
۴۰	ایلك مکتوب

بهار گلير

۶۲	بهار گلير
۶۵	دوشونجهلر
۶۸	بولوتلار
۷۰	قلم يولداشيم
۷۸	اوتوزبش ياشيم
۸۲	بو آخشام چيممه يين
۸۴	قره نفيل
۸۶	گوي گول

★ ★ ★

ائله اوغول ايسته يير وطن...

۹۱	ائله اوغول ايسته يير وطن...
۱۰۵	آچيق مكتوب

رہداکتور:

اسماعیل جعفر پور

تخنیکي رہداکتور و مصحح:

محمد رضا عافیت

رسام:

علی مینائی تبریزی

مہر ۱۳۴۰

